

KÖZELKÉP – TANULMÁNYOK

A család, a szülői szerepvállalás, a nevelési stílusok szerepe a fiatalkorú bűnelkövetők körében a nemzetközi szakirodalom tükrében¹

MIKLÓSI MÁRTA²

ABSZTRAKT

A család szerepe a fiatalkorúak körében döntő fontosságú a fejlődésük, viselkedésük, normakövető magatartásuk alakulása szempontjából, meghatározó szerepet játszik a gyermekek értékrendjének és viselkedési mintáinak kialakításában. Bár fontos a teljes családban nevelkedés, azonban számos egyéb tényező is meghatározó erővel bír a szabálykövető viselkedés vonatkozásában, így például a családi kohézió szintje, a családban esetleg megjelenő agresszió, a szülői bevonódás mértéke. A szülői stílus is szerepet játszik a gyermekek viselkedésének alakításában és a bűnelkövetés valószínűségének befolyásolásában, a szeretetteljes, támogató és megértő családok nagy valószínűséggel elősegítik a megfelelő és szabálykövető viselkedést. Míg a pozitív szülői részvétel, a támogatás és az irányadó szülői magatartás alacsonyabb bűnelkövetési aránnyal jár együtt, addig az elhanyagoló, szigorú vagy túlságosan megengedő szülői stílus növelheti a későbbi bűnelkövetés kockázatát. Kulcsfontosságú a családok támogatása, hogy stabil környezetet tudjanak biztosítani gyermekeik számára, ez magában foglalja a pozitív viselkedésmódok ösztönzését, vagy a nehézségekkel küzdő családok számára erőforrások biztosítását.

KULCSSZAVAK: család, nevelési stílus, fiatalkorú bűnelkövetők, szocializáció, szülői bevonódás

ABSTRACT

The role of family, parenting and parenting styles among juvenile offenders in the light of international literature

The role of the family is crucial for the development of juveniles, their behaviour and norm-following, and plays a key role in shaping their values and behaviour patterns. While a whole-family upbringing is important, several other factors are also determinants of rule-following behaviour, such as the level of family cohesion, the level of aggression that may be present in the family, and the degree of parental involvement. Parenting style also shapes children's behaviour and influences the likelihood of offending, with loving, supportive and understanding

¹ A tanulmány a Bolyai János Kutatási Ösztöndíj (azonosítószám: BO/00099/24/2) támogatásával készült.

² Miklósi Márta PhD, egyetemi adjunktus, Debreceni Egyetem, BTK Nevelés- és Művelődéstudományi Intézet, Művelődéstudományi és Humán Tanulmányok Tanszék; miklosimarta@unideb.hu

KÖZELKÉP – TANULMÁNYOK

families being more likely to promote appropriate and compliant behaviour. While positive parental involvement, support, and directive parenting are associated with lower offending rates, neglectful, strict, or overly permissive parenting styles can increase the risk of subsequent offending. Supporting families to provide a stable environment for their children is key, including encouraging positive behaviours or providing resources for families experiencing difficulties.

KEYWORDS: family, parenting style, juvenile offenders, socialisation, parental involvement

Bevezetés

A gyermekek számára a család a támogatás, az érzelmi biztonság és a szeretet legfőbb forrása. A szülők és gyermekeik közötti kapcsolat jellege előre tudja vetíteni, hogy a gyermekből lesz-e bűnelkövető. A szeretetteljes, támogató és megértő családok nagy valószínűséggel elősegítik a megfelelő és szabálykövető viselkedést, mivel a pozitív családi környezet egészséges személyiségfejlődéshez vezet. Ezzel szemben a szülői szeretet és támogatás hiánya, vagy súlyosabb esetekben a szülői közöny, el-lenségesség vagy elutasítás a gyermekeket akár érzelmi bizonytalanságba is taszít-hatja. Ez az érzelmi bizonytalanság a személyiség nem megfelelő fejlődéséhez vezet-het és ezáltal esetleg antiszociális vagy bűnözői magatartást eredményezhet (Akinyi 2015). Egy másik negatív attitűd a tekintélyelvű szülői magatartás, ahol a kemény, merev, szigorú, parancsokat alkalmazó túlzott ellenőrzés igen gyakran megfosztja a gyermekeket attól a szabadságtól, hogy szabadon kifejezhessék önmagukat. A sza-bad önkifejezés elnyomása és a szeretet hiánya arra ösztönözhetik a gyermekeket, hogy fellázadjanak a szüleik ellen, szakítsanak családjukkal és akár a bűnözővé válás útjára lépjenek (Mwangangi 2019). Tanulmányunkban részletesen megvizsgáljuk, mi a szerepe a családnak a későbbi szocializációban, milyen összefüggések fedezhe-tőek fel a szülői magatartás, gyermek nevelésébe történő bevonódás, egyes szülői nevelési stílusok és a fiatalok bűnelkövetővé válása között. A tanulmány rele-vanciáját jól mutatja, hogy ezen ismeretek rendszerezése hozzájárulhat bűnmegelő-zési programok kidolgozásához is.

A családi háttér és a bűnelkövetővé válás összefüggései

A család az egyik legerősebb szocializáló tényező az életben, kiemelten fontos tá-mogató, megerősítő szerepe van a gyermekek számára (Nisar et al. 2015). A szülők elsődleges felelőssége az, hogy gyermekeik számára megfelelő nevelést biztosítsa-nak, mivel az így átadott értékek és a szülők nevelési stílusa a normák és értékek – például a helyes és helytelen magatartás közötti különbség megértése, a tisztelet, a méltányosság, az együttérzés és a felelősségvállalás – átörökítése révén nagymér-tékben meghatározni látszik a későbbi életmódjukat (Mary 2016; Mwenda 2012). A gyermekek ezeket az értékeket a szüleik tanításával, valamint viselkedésük megfi-

KÖZELKÉP – TANULMÁNYOK

gyelésével és utánzásával sajátítják el, ezért a szülői minta fontossága megkérdőjelezhetetlen. A szülők tehát elősegítik gyermekeik számára bizonyos viselkedési minták kialakulását, és ha ezek az attitűdök egyszer már kialakultak, akkor nehéz őket megváltoztatni vagy elnyomni. Azok a szülők, akik antiszociális attitűdöt mutatnak és ilyen viselkedési formákat nevelnek gyermekeikbe, hozzájárulhatnak ahhoz, hogy ezek az attitűdök gyermekük esetében felnőttkorukban is fennmaradjanak (Chaffin et al. 2004).

A szülői minta, a támogató családi környezet mellett a bűnelkövetővé válás szempontjából számos egyéb *védőfaktor* emelhető ki, így a kortárs csoportok támogató hatása, a proszociális kortárcsoportokban való részvétel, az egészséges társadalmi tevékenységekben, például a sportban való részvétel (Cana 2018). Emellett csökkenti a bűnözői magatartás kockázatát számos egyéb egyéni tényező, így a magas IQ, a jó iskolai teljesítmény, az erős szociális készségek, a pozitív attitűdök, a reziliencia, az étellel való elégedettség, az önkontroll, a proszociális értékek és a vallási meggyőződések (Gubbels, Assink – van der Put 2024; Macanović 2022; Shader 2001). A bűnözővé válás szempontjából *kockázati tényező* a családi konfliktus, az elhanyagolás, a bántalmazás. A szülői felügyelet hiánya mellett a rossz társaságba keveredés, bűnöző kortársakkal való kapcsolat, illetve komoly összefüggés fedezhető fel a kutatások szerint az egyén szintjén is, például a korai antiszociális viselkedés, az agresszió, a hiperaktivitás, az alacsony IQ, a kábítószer-használat és a problémás viselkedés is növelheti a bűnözővé válás esélyét (Shader 2001; Wasserman 2003).

A gyermekek számára a teljes családban való nevelkedés a legelőnyösebb, a mindkét szülővel együtt nevelt gyermekek vannak a legjobb helyzetben a tanulmányi előmenetel, érzelmi fejlődés szempontjából (Mwangangi 2019). Wardle (2004) szerint a gyermekeknek szükségük van az anya és az apa közötti stabil házasságra ahhoz, hogy a legjobb felkészültséget és lehetőségeket élvezhessék az életsiker és a boldogság eléréséhez. A házasság erős, pozitív és következetes hatással van a gyermekek jólétére, és hozzájárul a gyermekek későbbi boldogulásához is, továbbá fontos védőfaktor a bűnelkövetővé válással szemben (Waite 1995).

A szülői válást a fiatalkori bűnözés következetes előrejelzőjeként és a gyermek-és serdülőkorai bűnelkövetés egyik fő szülői kockázati tényezőjeként említik (Burt et al. 2008; Hong – Lee 2025). Klein (1997) szerint a két szülővel működő háztartások nagyobb felügyeletet tudnak biztosítani, miközben az egyszülős háztartás növelheti a bűnelkövetés és az áldozattá válás valószínűségét, pusztán azáltal, hogy eggyel kevesebb személy felügyeli a serdülők viselkedését.

A diszfunkcionális családban élő gyerekek a kutatások szerint gyakrabban mutathatnak viselkedési problémákat, mint például a felnőttekkel szembeni ellenszegülés, a kortársakkal szembeni agresszió (Robert 2002). Ez rövid távon negatív eredményekhez vezethet, beleértve a kortársak és a tanárok elutasítását, gyengébb tanulmányi eredményeket, valamint a kábítószerekkel és alkohollal való korai kapcsolatba kerülés. Ezek a tényezők könnyen vezethetnek iskolai kudarchoz, szélsősé-

KÖZELKÉP – TANULMÁNYOK

ges esetben korai iskolaelhagyáshoz és akár negatív, destruktív magatartásokhoz is, mint erőszak, bűnözés (Robert 2002).

Az egyszülős háztartásokban nevelkedő gyermekeknél magasabb a kockázata a viselkedési problémák előfordulásának, a kutatások szerint nagyobb eséllyel követnek el bűncselekményeket is (Mwangangi 2019). A szakemberek arra is rámutattak, hogy a bűnözővé válás esélye magasabb akkor, ha az anyával élnek a gyerekek, tehát az apa szerepe kiemelten fontos. Konkrétan megállapítást nyert, hogy a gyermekek apjuktól való elszakadása számos társadalmi probléma lehet, köztük a bűnözés egyik fő oka (Mwangangi 2019).

Ahogy az fentebb is bemutattuk, a társadalomtudomány régóta érdeklődik a család és a bűnözés közötti kapcsolat kérdésének vizsgálata iránt. Az ezt a kapcsolatot vizsgáló szakirodalom szerteágazó, a szülői szerep és a család ugyanis összetett jelenségek, a különböző tanulmányok különböző aspektusokra összpontosítanak. Egyes kutatók a szülői magatartás bűnözésre gyakorolt hatásának vizsgálata céljából metaanalízist végeztek, amely tanulmányok a szakirodalom meglehetősen tömör áttekintését nyújtják azáltal, hogy számos empirikus tanulmányt átvizsgálják, és az egyes tanulmányok legerősebb, legjobban összehasonlítható eredményeire foglalják össze.

A szülői neveléssel és a bűnözéssel kapcsolatos első metaanalízist Loeber és Dishion (1983) végezte el, a férfi bűnelkövetők korai előre jelző tényezőire összpontosítva. A szerzők azt találták, hogy a szülői irányítási technikák (például a felügyelet és a fegyelmezés hiánya) jelezték előre leginkább a bűnözést.

1994-ben Simourd és Andrews hatvan, a fiatalkori bűnözéssel foglalkozó tanulmány metaanalízisét végezték el, és azt találták, hogy a rossz szülő-gyermek kapcsolat, például a kötődés vagy a felügyelet problémái tartoznak a bűnözés legerősebb előre jelzői közé.

Cottle és munkatársai (2001) egy újabb metaanalízise a fiatalkorúak visszaesésével kapcsolatos kockázati tényezőket vette górcső alá. Huszonhárom tanulmányt és nyolc prediktív tényezőcsoportot vizsgálva a szerzők azt találták, hogy a bűncselekmény előzményei a visszaesést leginkább előre jelzik, de a család dimenziója is következetesen összefüggésbe hozható a visszaeséssel.

Hoeve (2008) 144, főként az Egyesült Államokból származó, 1950 és 2005 között megjelent tanulmány metaanalízisét végezte el. Az elemzés átlagosan szignifikáns kapcsolatot talált a családi kapcsolatok minősége és a bűnelkövetési magatartás között. Ezt a szignifikáns hatást a szülői magatartás és a szülő-gyermek kapcsolat húsz különböző aspektusából tizenkilenc esetében kimutatható volt, ami egyértelműen bizonyítja, hogy a szülői magatartás jelentős hatással van a bűnelkövetésre, de azt is, hogy nem egyetlen szülői tulajdonság felelős az összefüggés létrejöttéért.

Összefoglalva, a 25 év alatt végzett négy különálló metaanalízis megállapította, hogy a család/szülői háttér és a bűnözés közötti kapcsolat meglehetősen erős. Valójában a vizsgálatok azt találták, hogy a különböző szülői jellemzők jobban előrejel-

KÖZELKÉP – TANULMÁNYOK

zik a bűnözést, mint a szülői bűnözés, a gyenge iskolai teljesítmény vagy a társadalmi-gazdasági státusz (Loeber – Dishion 1983), az alacsonyabb társadalmi osztály, a szorongás vagy a családszerkezet (Simourd – Andrews 1994), valamint az iskolába járás/teljesítmény, a kábítószerrel való visszaélés vagy a súlyos klinikai kórképek (Cottle et al. 2001).

Érdekes összefüggések mutathatóak ki a családi kohézió, a családban megjelenő erőszak és a szülők gyermekek életébe való bevonódás vonatkozásában is.

A családi kohézió a családon belüli érzelmi kötődés és támogatás mértékére utal, magában foglalja a családtagok közötti kapcsolatok minőségét, a kommunikációt és a kölcsönös tiszteletet (Mwangangi 2019). A magas családi kohézió védőfaktor a fiatalkori bűnözéssel szemben, a támogató és megértő otthonok elősegítik a konstruktív szociális viselkedést és az egészséges személyiségfejlődést (Mullens 2004). A családon belüli érzelmi közelség felkészíti a fiatalokat a függetlenségre, és biztosítja a felfedezéshez, a tanuláshoz és a másokkal való kapcsolatteremtéshez szükséges támogatást, a kötődés hiánya hajlamosabbá teheti a gyermekeket a bűnözésre (Smith 2021). A családi kohézió alacsony szintje nagyobb eséllyel vezet a fiatalkorúak bűnözéséhez (Shields – Clark 1995). Hasonlóképpen Sarantakos (1997) is megállapította, hogy a fiatalkorú bűnelkövetők 73%-a alacsony kohéziójú családokból származik, míg a bűnelkövetőknek csupán 27%-a magas kohéziójú családokból. Eredményei arra is rámutattak, hogy míg a nem bűnelkövetők 91%-a magas kohéziós családokból származott, addig a nem bűnelkövetőknek csak 9%-a alacsony kohéziós családokból.

A szülők közötti és a gyermekeikkel szembeni erőszak szintje szintén befolyásolhatja a fiatalkori bűnözés szintjét, ami összefüggésben áll a bántalmazó-bántalmazó ciklussal. A „bántalmazó-bántalmazó ciklus” egy olyan mintára utal, amely szerint azok a személyek, akik – különösen gyermekkorukban – bántalmazást tapasztalnak, nagyobb valószínűséggel válnak maguk is bántalmazás elkövetőivé, ez szorosan összefügg a fiatalkori bűnözéssel és a későbbi bűnelkövetéssel (Gold – Sullivan – Lewis 2011). Sarantakos (1997) megállapította, hogy a gyermekkorú bűnelkövetők 78%-a olyan családból származik, ahol megjelent a fizikai erőszak és gyermekbántalmazás, míg a gyermekkorú bűnelkövetőknek csak 22%-a származik nem erőszakos családból. A bűnözés útjára nem lépő fiatalok sokkal nagyobb valószínűséggel származnak nem erőszakos családokból, mint olyanokból, amelyekben fizikai vagy érzelmi erőszaknak vannak kitéve.

Befolyással bír a fiatalkorú bűnelkövetővé válásra az a körülmény, mennyire vonódik be a szülő a gyerek nevelésébe. Bevonódás nélküli szülői magatartásról akkor beszélünk, ha a szülők érzelmileg szándékosan távol maradnak gyermekeiktől, kevés melegséget és szeretetet mutatnak irántuk, nem biztosítanak kellő felügyeletet, csekély elvárást vagy követelményt támasztanak velük szemben, soha nem vesznek részt iskolai rendezvényeken és általában túlságosan le vannak terhelve a saját problémáikkal ahhoz, hogy a gyermekeikkel foglalkozzanak (Hearne 2015). Sarantakos

KÖZELKÉP – TANULMÁNYOK

(1997) rámutatott, hogy a fiatalokú bűnelkövetők nagyobb valószínűséggel származnak olyan családokból, ahol a szülő nem foglalkozik a gyerekekkel, mint olyanokból, ahol a szülők érdeklődnek. Megállapította, hogy a bűnelkövetők körülbelül kétharmada olyan családból származik, ahol a gyerekek úgy érzékelték, hogy szüleik nem mutatnak érdeklődést irántuk, míg a bűnelkövetőknek egyharmada érkezett olyan családból, ahol a szülők érdeklődtek irántuk, foglalkoztak velük (Sarantakos 1997). Hasonló eredményre jutott Loeber (1986) is, aki mintegy 300 családdal és a bűnözéssel kapcsolatos tanulmányt tekintett át, és arra a következtetésre jutott, hogy a jövőbeli bűnözés legnagyobb előrejelzői a szülői felügyelet, a szülői elutasítás és a szülő gyermeknevelésbe történő bevonódása. A házastársi kapcsolatok, a szülői bűnözés, a szülői fegyelem és a szülői távollét is meghatározó jelentőségű, ezek a tényezők mérsékelt befolyást fejtettek ki a gyermek későbbi viselkedésére (Loeber 1986).

A családi háttér, családi kohézió, a családban megjelenő erőszak és a szülők gyermekek életébe való bevonódás és a bűnelkövetővé válás kapcsolatának vizsgálata után a következő fejezetben a nevelési stílusok és az esetleges bűnözői útra lépés összefüggéseit mutatjuk be.

A szülői nevelési stílusok

Érdekes a család és a fiatalokú bűnelkövetővé válás közötti összefüggés vizsgálata mellett egy külön fejezetet szentelni a szülői nevelési stílusoknak, mert ezek jelentős befolyással bírnak a gyermek későbbi életvezetésére. A szülői stílusok a szülők gyermekeik feletti felügyelet, gondoskodás, érzelmek, reakciók több aspektusát ragadják meg, így sokkal több információval szolgálnak, mint egyetlen szülői készség vizsgálata (Lee 2020).

Baumrind (1971) fejlődéskutató tanulmányozta először a szülők otthoni, családon belüli magatartását, és azt, hogy az eltérő viselkedésmódok hogyan befolyásolják a gyermekek szocializációját. A ma már klasszikusnak számító tipológiájában a gyermekeiket gondozó, melegsívű és támogató szülői tulajdonságokat nevezte válaszkészségnek (*responsiveness*). A gyermekek viselkedésének szabályalkotással és következményekkel történő nyomon követését, felügyeletét és ellenőrzését követelő képességnek (*demandingness*) nevezte. Baumrind (1971; 1976) négy szülői stílust azonosított, ezek az *irányadó*, a *tekintélyelvű*, a *megengedő* és az *elhanyagoló*.

Az *irányadó* (authoritative) nevelési stílus a melegség és a támogatás megfelelő egyensúlyát nyújtja, miközben rugalmas fegyelmezést biztosít (Laurson – Collins 2009; Maccoby – Martin 1983). Ez a szülői magatartás hozzájárul a gyermekek hatékony szocializációjához, támogatja önállóságukat és elősegíti adaptív viselkedésüket. A szülők gyermekeiket racionálisan irányítják, amely folyamatban az autonómia és a konformitás egyaránt fontos, a szabályok világosan meghatározásra kerülnek

KÖZELKÉP – TANULMÁNYOK

és a szülők érveléssel érvényesítik azokat (Maccoby – Martin 1983). Ezek a szülők nyitottak a kétirányú kommunikációra, és önkontrollra tanítják gyermekeiket (Trinkner et al. 2012). Az *irányadó* szülők irányítják a mindennapokat, de elfogadják a gyerekek véleményét, korlátokat állítanak fel, amelyeket nem szigorral, hanem szeretettel húznak meg. A pozitív szülői tulajdonságok ezen keveréke egybeesik a gyermekek problémás viselkedésének alacsony szintjével (Darling 1999; Lee – Daniels – Kissinger 2006). Két *irányadó* szülő biztosítja a legerősebb „puffert” a bűnelkövetéssel szemben, de még egy ilyen szülő is nyújt némi védelmet a kutatások szerint (Simons – Conger 2007). Az *irányadó* szülők általában elfogadóak és támogatóak gyermekeik iránt, melegséggel, támogatóan fordulnak hozzájuk (Baumrind 1966; 2013a). Az *irányadó* stílus kapcsolatba hozható a gyermekek pozitív tulajdonságaival, mint például az önállóság (Baumrind 1968), a szociális felelősségvállalás (Baumrind 1971) és az alkalmazkodással (Baumrind et al. 2010; Braza et al. 2015; García – Gracia 2009; Luyckx et al. 2011). Számos tanulmány mutatott rá, hogy az irányadó szülők gyermekei együttműködőnek mutatkoznak, barátságosak, érzelmi-leg stabilak és jól teljesítenek az iskolában is (García – Gracia 2009; Maccoby 1992; Steinberg – Elmen – Mounts 1989).

Az *autoriter*, azaz tekintélyelvű szülők szigorú szabályokat állítanak fel gyerekeik elé és elvárják, hogy kövessék azokat. Merev fegyelemmel nevelik gyerekeiket, jellemzően nem rugalmasak, erősen irányítóak és kevésbé fogékonyak a gyermekek preferenciái iránt (Laurson – Collins 2009; Trinkner et al. 2012). A szigorú tekintélyelvű szülői magatartás gátolhatja gyermekek személyes fejlődését és függetlenségét. A tekintélyelvű szülők a magas fokú kontrollt a gyermekük iránti melegsévről bevonódás, támogatás és érzelmi elkötelezettség alacsony szintjével ötvözik, gyakran elutasítóak, követelőzőek, parancsolóak és erősen irányítóak (Baumrind 2013b; Baumrind et al. 2010). Gyakran erőszakos módon ragaszkodnak egy-egy abszolút viselkedési normához (Baumrind 2012), és nagyon kevés teret hagynak a gyermek egyéni döntésének (Baumrind 1991). Az *autoriter* szülők úgy vélik, hogy a gyermeknek azt kell tennie, amit ők mondanak, a gyermek viselkedését határozott elvárás alapján irányítják. Ez a szülői stílus kevésbé optimális, összefüggésbe hozható többek között alacsonyabb önhatékonysággal (Baumrind et al. 2010), több externalizáló és internalizáló problémával (Braza et al. 2015; Maccoby – Martin 1983; Rinaldi – Howe 2012) és lázadással (Baumrind 1971). Ahogy a gyerekek ellenállnak a folyamatos ellenőrzésének, úgy válik egyre inkább valószínűvé a lázadás, szélsőséges esetben akár a bűnözés felé való fordulás (Darling 1999; Hoeve et al. 2008; Lee et al. 2006; Trinkner et al. 2012).

Engedékeny/elnéző szülői magatartás esetében a szülők nem szabnak határokat a gyermekeiknek, ritkán érvényesítik a szabályokat, laissez-faire módon viszonyulnak a fegyelemhez, nincs vezető szerepük (Laurson – Collins 2009; Trinkner et al. 2012). Bár a megengedő szülők általában nagyon támogatóak, megközelíthetőek és engedékenyek, a gyerekeknek túl sok beleszólásuk van abba, hogy mi történik

KÖZELKÉP – TANULMÁNYOK

a családban. Azok a fiatalok, akik apjukat engedékenynek tartották, kevésbé voltak képesek jó alkalmazkodóképességet mutatni a társadalomban, azokkal a fiatalokkal összehasonlítva, akik apjukat irányadónak vagy tekintélyelvűnek érzékelték (Kausar – Shafique 2008). Ha a szülők nem tudják figyelemmel kísérni és ellenőrizni gyermekeik viselkedését, valamint nem ismerik fel és nem büntetik a deviáns viselkedést, az hosszú távon káros hatással bír a gyerekekre nézve, ugyanis az önkontroll hiányához vezet, ami tovább növeli a bűnözés kockázatát (Hoeve et al. 2008). Church és munkatársai (2015) megjegyezték, hogy azoknál a fiatal fekete férfiaknál, akik laza családi szabályokról és gyenge szülői felügyeletről számoltak be, magas szintű bűnelkövetés volt tapasztalható.

Az elhanyagoló szülői magatartás esetében a szülők nem reagálnak a gyermek érzelmi és fizikai szükségleteire, gyakran hiányzik a felnőtt felügyelet (pl. a kisgyermeket hosszú időre egyedül hagyják, vagy a gyermekeket olyan személyek gondjaira bízzák, akik esetleg bántalmazóak). Az elhanyagoló szülők hajlamosak érzelmileg elszakadni a gyermekeiktől, minimális választ adnak a szükségleteikre (Hirschi 1977; Lee et al. 2006). Gyakran nem törődnek azzal, hogy gyerekük kábítószerekhez, fegyverekhez és/vagy pornográfiához férhet hozzá, nem gyakorolnak semmilyen kontrollt, felügyeletet felettük (Samuels 2011). Az összes szülői stílus közül az elhanyagoló szülőknél volt a legnagyobb a kockázata annak, hogy a fiatalok a bűnelkövetés útjára lépnek és bűnözői magatartást folytatnak (Simons – Conger 2007; Hoeve et al. 2011).

A szülői stílusokat vizsgálva a kutatók egyetértenek abban, hogy az irányadó szülői nevelési stílus a leginkább kedvező a gyerekekre nézve, viszont nem mutatkozik ilyen teljes mértékű egyetértés a legkárosabb nevelési stílusra vonatkozóan, megoszlanak a vélemények a tekintélyelvű és az elhanyagoló stílus között.

Az irányadó szülői stílust optimális szülői stílusként definiálta számos kutató, például Baumrind (1966; 2013a), García – Gracia (2009), Luyckx et al. (2011), illetve Maccoby – Martin (1983) vizsgálatában. Kutatások rámutattak, hogy az irányadó szülői magatartás csökkentette a gyermekek bűnelkövetői magatartásának valószínűségét (Hoeve et al. 2008; Hoeve et al. 2011; Trinkner et al. 2011).

A kutatások egy része szerint a tekintélyelvű stílus bizonyul a leginkább káros szülői nevelési formának (Baumrind – Black 1967; Delvecchio et al. 2020; Luyckx et al. 2011; Olivari – Tagliabue – Confalonieri 2013). Az elmúlt évtizedek kutatásai alátámasztották Baumrind jóslatát a tekintélyelvű szülőkkel kapcsolatban (Bornstein – Lamb, 2015; Larzelere – Morris – Harrist 2013) és megerősítették az *autoriter* szülői magatartás káros hatásait. Kutatók pozitív korrelációt állapítottak meg az *autoriter*, azaz tekintélyelvű szülői magatartás és a gyermekek tartós bűnelkövetése között (Hoeve et al. 2008; Trinkner et al. 2011). Hasonló eredményre jutottak Chambers és munkatársai (2001), amikor azt találták, hogy a magas szülői kontroll, például a tekintélyelvű szülői stílus fiatalabb életkorban történő első letartóztatáshoz vezet. Lamborn és munkatársai (1991) megállapították, hogy a tekintélyelvű szülők nem

KÖZELKÉP – TANULMÁNYOK

fejlesztik a gyermek önbizalmát és szociális képességét a szociális stresszorok kezelésére, így ezek a hiányosságok a gyermekek bűnelkövetési hajlamát erősíthetik.

A kutatások másik csoportja szerint az elhanyagoló, túlságosan engedékeny szülői stílus hatására a gyermekek függetlensége túlságosan alacsony szintű (Lamborn et al. 1991). Chambers és munkatársai (2001) azt is megállapították, hogy az alacsony szülői gondoskodás, például a túlságosan engedékeny szülői stílus, a serdülők magas szintű szorongásával, distresszével függ össze. Más tanulmányok pozitív korrelációt találtak a gyermekek bűnözői magatartása és a túlságosan engedékeny, elhanyagoló szülői stílusok között. Egy tanulmány például azt találta, hogy az anyák megengedő szülői magatartása korrelált a gyermekeik alacsony kognitív és érzelmi empátiájával, és ez az alacsony empátia viszont hozzájárult a gyermekek antiszociális viselkedéséhez (Schaffer – Clark – Jeglic 2009). Más vizsgálatok kimutatták, hogy az apák elhanyagoló szülői magatartása együtt járt fiaik antiszociális viselkedésével, és hogy az anyák megengedő szülői magatartása pozitívan korrelált lányaik antiszociális viselkedésével (Gorman-Smith et al. 2000; Hoeve et al. 2011).

Ezek a megállapítások arra utalnak, hogy a túlságosan megengedő, akár elhanyagoló vagy tekintélyelvű otthonban való nevelkedés káros következményekkel jár és az irányító szülői magatartás tűnik a leghatékonyabb szülői stílusnak a deliktuális viselkedés visszaszorításában.

A szülői nevelési stílusok vizsgálata után a következő fejezetben bemutatjuk a fiatalok bűnelkövetői magatartás és a szülői viselkedés összefüggéseit az elmélet tükrében.

A fiatalkori bűnözés és a szülői viselkedés összefüggései: a társadalmi kontroll-, kötődés- és interakcióelmélet

A kutatókat évtizedek óta foglalkoztatja, milyen összefüggés fedezhető fel a szülői viselkedés, nevelés és a gyermek esetleges bűnelkövetővé válása között, kezdetben egyirányú kapcsolatot feltételeztek, majd a figyelem egyre inkább a kétirányú, kölcsönös kapcsolat feltételezése felé irányult.

A társadalmi kontroll-, vagy kötődéselmélet a szülői viselkedésnek a fiatalkori bűnözésre gyakorolt hatására összpontosít, egyirányú kapcsolatot feltételez, nem veszi figyelembe a serdülőkori bűnözésnek a szülői viselkedésre gyakorolt hatását (Gault-Sherman 2012). A társadalmi kötődéselmélet Hirschi (1969) nevéhez kapcsolódik, aki a hagyományos kapcsolódásokat és a szülőkhöz való kötődést hangsúlyozta. Ez a ma már klasszikus kriminológiai elmélet azt sugallta, hogy nagyobb az esélye a bűnelkövetővé válásnak, ha a társadalom és az egyének közötti kötelékek gyengülnek. Hirschi a társadalmi kötődés négy elemét vizsgálta, ezek a szülői kötődés (*attachment*), a konvencionális célok iránti elkötelezettség (*commitment*), a törvényes tevékenységekben való részvétel (*involvement*) és a törvénybe vetett hit

KÖZELKÉP – TANULMÁNYOK

(*belief*). Ez a négy elem mind kapcsolódik valamilyen módon a bűnelkövetői magatartáshoz. Hirschi azt állította, hogy minél jobban kötődik valaki a társadalomhoz ezen elemek valamelyikén keresztül, annál valószínűbb, a többi elemen keresztül való kötődése is (Gault-Sherman 2012; Hirschi 1969). Megállapította, hogy a szülőkhöz való kötődés a bűnözés legerősebb indikátora (Hirschi 1969; McCluskey – Tovar 2003), később Alarid, Burton és Cullen (2020) megerősítette, hogy ez különösen igaz a bűncselekményekkel vádolt fiatal nők esetében. Mindezek következtében a szülőkhez kötődő gyerekek kisebb valószínűséggel válnak bűnelkövetővé, mert több időt töltenek szüleikkel; az együtt töltött idő mellett az erős szülői kötődés a szülőknél azt eredményezheti, amit Hirschi „*pszichológiai jelenlét*”-nek nevez (Hirschi 1969: 88). Más szóval, bár a szülő nem áll a gyermek mellett, amikor a bűnelkövetés lehetősége felmerül, a gyermek a szülőhöz való erős kötődése révén tudja, hogy a szülő mit mondana vagy gondolna, ha valóban ott lenne.

A társadalmi kötődésemélet keretrendszere abból a feltételezésből indul ki, hogy a devianciát magától értetődőnek kell tekintenünk, az emberek ugyanis természetüknél fogva hajlamosak az öncélú, mások kihasználásával együtt járó viselkedésre, olyan magatartásra, amely árthat másoknak (Hirschi 1969). Felmerül a kérdés, miért nem követnek el bűncselekményeket egyesek. Hirschi (1969: 34) úgy vélte, hogy „*tennénk, ha mernénk = we would if we dared*” Ami megállít bennünket, a társadalmi kötődések rendszere, azok a kapcsolódások, amelyek minket a társadalomhoz, a konvencionális meggyőződésekhöz fűznek. Részletesen kifejti, hogy a kontroll- vagy társadalmi kötődésemélet szerint a személy azért képes szabadon elkövetni deliktuális cselekedeteket, mert a konvencionális rendhez való kötődése valahogyan megszakadt (Hirschi 1969). Ez a társadalmi kötöttségek keretrendszerének lényege.

Sampson és Laub (1993) Hirschi társadalmi kontroll elméletére alapozva fogalmazta meg az informális társadalmi kontroll életkor szerinti elméletét. Hirschihez hasonlóan fenntartották a család szerepének fontosságát az antiszociális viselkedés kialakulásában, az ilyen viselkedés időbeli stabilitásában, elméletében kulcsfontosságúak az informális kötelékek, vagyis az egyének közötti kölcsönös kapcsolatokat létrehozó interperszonális kapcsolatok (pl. család, iskola, házasság) (Sampson – Laub, 1993). Kiemelték továbbá – Blumsteinhez (1988) hasonlóan – a longitudinális kutatások jelentőségét annak vizsgálata szempontjából, milyen összefüggés fedezhető fel a gyermekkori antiszociális viselkedés, a serdülőkori bűnözés és a felnőttkori bűnözés között. Elméletük szerint a bűnözés és a bűnelkövetés fordítottan arányos az egyén társadalomhoz való kötődésével (Sampson – Laub 1993). Az erős társadalmi kapcsolódások, például a családi, munkahelyi és közösségi kapcsolatok révén kialakult kötelékek olyan informális társadalmi kontrollként működnek, amelyek visszatartják a fiatalokat a bűnelkövetéstől (Laub – Sampson – Sweeten 2017). Az elmélet elismeri a bűnözői magatartás folyamatosságát és változását egyaránt az életút során. Míg a korai antiszociális viselkedés előre jelezheti a későbbi bűnözést,

KÖZELKÉP – TANULMÁNYOK

addig a jelentős életesemények, fordulópontok (mint például a házasság, a munkavállalás, a katonai szolgálat és a továbbtanulás) akár meg is változtathatják ezt a pályát (Laub – Rowan – Sampson 2018; McCuish – Lussier 2023). Ezek az események vezethetnek a bűnözői életmódtól való eltávolodáshoz, vagy ha károsak (pl. hosszabb börtönbüntetés), akkor negatív irányba módosíthatják, tovább ronthatják a bűnelkövetői magatartást (Laub – Rowan – Sampson 2018). Hangsúlyozzák az egyéni döntés szerepét a bűnelkövetésben, és azzal érvelnek, hogy az emberi viselkedés nem állandó, hanem idővel, személyes tapasztalatok és életesemények következtében változhat (Laub – Rowan – Sampson 2018).

Számos vizsgálat túlmutat a társadalmi kötődés elméleten és amellet érvel, hogy a szülői nevelés és a gyermekek viselkedése között kölcsönös kapcsolat fedezhető fel (Thornberry 1996; Coley – Medeiros 2007). Kutatások rámutattak arra, hogy a gyermek bűnelkövető magatartása csökkenti a szülői felügyelet, a szülői bevonódás és a szülőktől kapott támogatás szintjét, ami egy fordított oksági összefüggésre utal. Miután a gyermekek bűnelkövető magatartást tanúsítanak, elveszítik szüleik pozitív figyelmét, mivel szüleik felhagynak azzal, hogy normakövetésre, jobb viselkedésre motiválják őket (Coley – Medeiros 2007; Keijsers et al. 2009; Laird et al. 2003).

A szintén kölcsönös kapcsolatot feltételező interakciós elmélet (Thornberry 2003) azt állítja, hogy a gyenge szülő-gyermek kötelék növeli a gyermekek bűnelkövetői magatartásának valószínűségét, és hogy ezek a bűnözői viselkedések viszont növelik a gyermekek szüleikhez való gyengébb kötődésének valószínűségét (Thornberry 2003). A Thornberry által leírt és a későbbi tanulmányokban vizsgált kölcsönös szülő-gyermek kapcsolat kiemeli a szülők gyermekekre gyakorolt hatásait, a gyermekek szülőkre gyakorolt hatásait és a kölcsönös hatásokat. A korábbi tanulmányok külön-külön vizsgálták a kapcsolatok három irányát, az interakciós elmélet ötvözi ezen területek vizsgálatát.

Az interakcióelmélet két kulcsmozzanatot tartalmaz, amelyek témánk szempontjából relevánsak: a fejlődési folyamatot és a kölcsönös kapcsolatot. A fejlődési folyamatra vonatkozó megközelítés szerint a gyermekek bűnelkövetési magatartása a korai, a középső és a késői serdülőkor fejlődési szakaszain való átmenet során változik (Thornberry 2003). Például amikor egy fiatal a serdülőkor korai szakaszából annak későbbi szakaszába lép át, a kortársai és az iskolai környezet nagyobb valószínűséggel befolyásolja potenciálisan deliktív viselkedését, mint a szülei. A második mozzanat a szülők és a gyermekek közötti kölcsönös kapcsolatot tételezi fel, amelyet hat fő tényező alakít: a gyermekek szüleikhez való kötődése, az iskola iránti elkötelezettségük, a hagyományos értékekbe vetett hitük, a bűnöző kortársakkal való kapcsolatuk, a bűnözői értékrendjük és a bűnözői magatartásuk (Thornberry 2003). Az interakciós elmélet hívei azt állítják, hogy a bűnözői viselkedés számos negatív hatással van a gyermekekre és a fiatalokra, valamint a szüleikkel való kölcsönös kapcsolatukra (Thornberry 2003). Konkrétan azt feltételezik, hogy a bűnözői magatartás gyengíti a szülők és a gyermekek közötti köteléket, mivel a gyermekeknek

KÖZELKÉP – TANULMÁNYOK

távolságot és titkolózást kell fenntartaniuk ahhoz, hogy folytatni tudják a bűnözői viselkedést, emellett erősíti annak valószínűségét, hogy a gyermekek bűnelkövető társaikkal kapcsolatba kerüljenek, mivel a bűnelkövetői viselkedés olyan közös vonást biztosít számukra, amelyen keresztül társadalmi kötelekeket építhetnek. A bűnelkövetés ezen túlmenően csökkenti a gyermekek iskolai elkötelezettségét azáltal, hogy olyan viselkedési módot biztosítanak számukra, amely könnyebbnek és jutalmazóbbnak tűnik, mint a normakövető iskolai viselkedés, emellett megkönnyítik a gyermekek számára a jövőbeli bűnelkövetői viselkedés igazolását, mivel már elkezdték a társadalmi normák megsértését. Más vizsgálatok eredményei alátámasztják a szülői kötődés alacsony szintje és a bűnözői viselkedés közötti feltételezett összefüggéseket (Thornberry et al. 1994), valamint a gyermekek bűnelkövetésének a szülői felügyeletnek köszönhető csökkenését (Jang – Smith 1997).

A fiataalkori bűnelkövetés és a szülői viselkedés kapcsolatát vizsgáló elméleti háttér feldolgozása után a következő fejezetben a szülői magatartás, nevelés, bűnözés összefüggéseinek kérdését járjuk körbe.

Összegzés

A család szerepe a fiataalkorúak körében döntő fontosságú a fejlődésük, viselkedésük, normakövető magatartásuk alakulása szempontjából. A családok érzelmi és fizikai biztonságot nyújtanak, ami elengedhetetlen a gyermek önbizalmának kialakulásához, a stabil otthoni környezet segít a gyermekeknek abban, hogy biztonságban érezzék magukat. A családok jelentős szerepet játszanak a gyermekek értékrendjének és viselkedési mintáinak kialakításában, ezek gyakran már gyermekkorban kialakulnak, és felnőttkorban is fennmaradnak, befolyásolva azt, hogy a fiataalkorú esetleg a bűnelkövetés útjára lép, vagy sem (Mwangangi 2019). Fontos a teljes családban nevelkedés, azonban a kutatók rámutattak arra, számos egyéb tényező is meghatározó erővel bír a szabálykövető viselkedés vonatkozásában (Burt et al. 2008), ilyen például a családban esetleg megjelenő agresszió, a szülői bevonódás vagy a családi kohézió szintje (Mwangangi 2019). A szülői stílus is szerepet játszik a gyermekek viselkedésének alakításában és a bűnelkövetés valószínűségének befolyásolásában. A pozitív szülői részvétel, a támogatás és az irányadó szülői magatartás alacsonyabb bűnelkövetési aránnyal jár együtt, míg az elhanyagoló, szigorú vagy túlságosan megengedő szülői stílus növelheti a későbbi bűnelkövetés kockázatát. E dinamika megértése kulcsfontosságú a fiataalkori bűnözés megelőzését célzó hatékony beavatkozások kidolgozásához (Wright – Wright 1992). A család tehát kulcs szerepet játszik a fiataalkorúak viselkedésének és jövőjének alakításában, a pozitív családi hatások megelőzhetik a bűnözést, míg a negatív hatások növelhetik annak valószínűségét. Ezért a családok támogatása és az egészséges családi környezet előmozdítása kulcsfontosságú stratégiák a fiataalkori bűnözés megelőzésében. A család-

KÖZELKÉP – TANULMÁNYOK

dokat közösségi programokkal és szociális szolgáltatásokkal kell támogatni, hogy stabil környezetet tudjanak biztosítani gyermekeik számára. Ez magában foglalja a pozitív viselkedésmódok ösztönzését és a nehézségekkel küzdő családok számára erőforrások biztosítását (UNICEF 2013).

Irodalom

- Alarid, L. F. – Burton, V. S. – Cullen, F. T. (2000): Gender and crime among felony offenders: Assessing the generality of social bond and differential association theories. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 37(2): 171–199.
- Baumrind, D. (1966): Effects of authoritative parental control on child behavior. *Child Development*, 37(4): 887–907. <https://doi.org/10.2307/1126611>
- Baumrind, D. (1971): Current patterns of parental authority. *Developmental Psychology*, 4(1): 1–103.
- Baumrind, D. (2013): Authoritative parenting revisited: History and current status. In: R. E. Larzelere – A. S. Morris – A. W. Harrist (Eds.): *Authoritative parenting: Synthesizing nurturance and discipline for optimal child development* (pp. 11–34). Washington, DC, USA: American Psychological Association.
- Baumrind, D. – Black, A. E. (1967): Socialization practices associated with dimensions of competence in preschool boys and girls. *Child Development*, 38(2): 291–327. <https://doi.org/10.2307/1127295>
- Blumstein, A. – Cohen, J. – Farrington, D. P. (1988): Longitudinal and criminal career research: Further clarifications. *Criminology*, 26: 57.
- Bornstein, M. H. – Lamb, M. E. (2015): *Developmental science: An advanced textbook* (7th ed.). New York, NY, USA: Psychology Press.
- Braza, P. – Carreras, R. – Muñoz, J. M. – Braza, F. – Azurmendi, A. – Pascual-Sagastizábal, E. – (...) – Sánchez-Martín, J. R. (2015): Negative maternal and paternal parenting styles as predictors of children's behavioral problems: Moderating effects of the child's sex. *Journal of Child and Family Studies*, 24(4): 847–856. <https://doi.org/10.1007/s10826-013-9893-0>
- Burt, S. A. – Barnes, A. R. – McGue, M., – Iacono, W. G. (2008). Parental divorce and adolescent delinquency: ruling out the impact of common genes. *Developmental psychology*, 44(6): 16–68. <https://doi.org/10.1037/a0013477>
- Caná, P. S. (2018): *Family-Based Risk and Protective Factors and their Effects on Juvenile Delinquency: What Do We Know*. <https://www.publicsafety.gc.ca/cnt/rsrscs/pblctns/wht-knw/index-en.aspx> (Utolsó letöltés: 2025. 07. 01.)
- Chaffin, M. – Silovsky, J. F. – Funderburk, B. – Valle, L. A. – Brestan, E. V. – Balachova, T. – (...) – Bonner, B. L. (2004): Parent-child interaction therapy with physically

KÖZELKÉP – TANULMÁNYOK

- abusive parents: efficacy for reducing future abuse reports. *Journal of consulting and clinical psychology*, 72(3): 500–510. <https://doi.org/10.1037/0022-006X.72.3.500>
- Chambers, J. – Power, K. – Loucks, N. – Swanson, V. (2001): The interaction of perceived maternal and paternal parenting styles and their relation with the psychological distress and offending characteristics of incarcerated young offenders. *Journal of Adolescence*, 24(2): 209–227.
- Church, W. – Jagers, J. – Tomek, S. – Bolland, A. C. – Bolland, K. A. – Hooper, L. – Bolland, J. M. (2015): Does permissive parenting relate to levels of delinquency? An examination of family management practices in low income black families. *Journal of Juvenile Justice*, 4(2): 95–110.
- Coley, R. L. – Medeiros, B. L. (2007): Reciprocal longitudinal relations between nonresident father involvement and adolescent delinquency. *Child Development*, 78(1): 132–147.
- Collishaw, S. – Gardner, F. – Maughan, B. – Scott, J. – Pickles, A. (2011): Do historical changes in parent-child relationships explain increases in youth conduct problems? *Journal of Abnormal Child Psychology*, 40: 119–132. <https://doi.org/10.1007/s10802-011-9543-1>.
- Cottle, C. C. – Lee, R. J. – Heilbrun, K. (2001): The prediction of criminal recidivism in juveniles. *Criminal Justice and Behavior*, 28(3): 367–394.
- Darling, N. (1999): *Parenting style and its correlates*. <http://csped.com/educator/earlychildhood/articles/parentingstyle.pdf> (Utolsó letöltés: 2025. 07. 01.)
- Delvecchio, E. – Germani, A. – Raspa, V. – Lis, A. – Mazzeschi, C. (2020): Parenting styles and child's well-being: The mediating role of the perceived parental stress. *Europe's Journal of Psychology*, 16(3): 514.
- Elder, G. H. – Jr. (Ed.). (1985): *Life course dynamics: Trajectories and transitions, 1968–1980*. Ithaca, NY Cornell University Press
- García, F. – Gracia, E. (2009): Is always authoritative the optimum parenting style? Evidence from Spanish families. *Adolescence*, 44(173): 101–131.
- Gault-Sherman, M. (2012): It's a two-way street: The bidirectional relationship between parenting and delinquency. *Journal of youth and adolescence*, 41(2): 121–145.
- Gold, J. – Sullivan, M. W. – Lewis, M. (2011): The relation between abuse and violent delinquency: The conversion of shame to blame in juvenile offenders. *Child abuse & neglect*, 35(7): 459–467.
- Gorman-Smith, D. – Tolan, P. H. – Henry, D. B. (2000): A developmental-ecological model of the relation of family functioning to patterns of delinquency. *Journal of Quantitative Criminology*, 16(2): 169–198.

KÖZELKÉP – TANULMÁNYOK

- Gubbels, J. – Assink, M. – van der Put, C. E. (2024): Protective factors for antisocial behavior in youth: what is the meta-analytic evidence?. *Journal of youth and adolescence*, 53(2): 233–257.
- Hearne, B. N. (2015): *The Effect of Parenting Styles and Depressive Symptoms on Young Adult's Educational Attainment* (Doctoral dissertation).
- Hirschi, T. (1969): *Causes of delinquency*. Berkeley: University of California Press.
- Hirschi, T. (1977): Causes and prevention of juvenile delinquency. *Sociological Inquiry*, 47(3–4): 322–341.
- Hoeve, M. (2008): *Parenting and juvenile delinquency*. Dissertation, Amsterdam.
- Hoeve, M. – Blokland, A. – Dubas, J. D. – Loeber, R. – Gerris, J. R. – van der Laan, P. H. (2008): Trajectories of delinquency and parenting styles. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 36, 223–235. <https://doi.org/10.007/s10802-007-9172-x>.
- Hoeve, M. – Dubas, J. S. – Gerris, J. R. M. – van der Laan, P. – Smeenk, W. (2011): Maternal and paternal parenting styles: Unique and combined links to adolescent and early adult delinquency. *Journal of Adolescence*, 34, 813–827.
- Hong, S. – Lee, Y. (2025): When parents split: juvenile delinquency and its mechanisms. *Journal of Experimental Criminology*, 1–25.
- Jang, S. J. – Smith, C. A. (1997): A test of reciprocal causal relationships among parental supervision, affective ties, and delinquency. *Journal of research in crime and delinquency*, 34(3): 307–336.
- Kausar, R. – Shafique, N. (2008): Gender differences in perceived parenting styles and socioemotional adjustment of adolescents. *Pakistan Journal of Psychological Research*, 23: 93–105.
- Keijsers, L. – Frijns, T. – Branje, S. J. T. – Meeus, W. (2009): Developmental links of adolescent disclosure, parental solicitation, and control with delinquency: moderation by parental support. *Developmental Psychology*, 45(5): 1314–1327.
- Klein, K. – Forehand, R. – Armistead, L. – Long, P. (1997): Delinquency during the transition to early adulthood: Family parenting predictors from early adolescence. *Adolescence*, 32(125): 61.
- Laird, R. D. – Pettit, G. S. – Bates, J. E. – Dodge, K. A. (2003): Parents' monitoring-relevant knowledge and adolescents' delinquent behavior: evidence of correlated developmental changes and reciprocal influences. *Child Development*, 74(3): 752–768.
- Lamborn, S. D. – Mounts, N. S. – Steinberg, L. – Dornbusch, S. M. (1991): Patterns of competence and adjustment among adolescents from authoritative, authoritarian, indulgent, and neglectful families. *Child development*, 62(5): 1049–1065.

KÖZELKÉP – TANULMÁNYOK

- Larzelere, R. E. – Morris, A. S. E. – Harrist, A. W. (2013): *Authoritative parenting: Synthesizing nurturance and discipline for optimal child development*. Washington, DC, USA: American Psychological Association.
- Laub, J. H. – Rowan, Z. R. – Sampson, R. J. (2018): The age-graded theory of informal social control. In: Farrington D. P. (Ed.) et al.: *The Oxford Handbook of Developmental and Life-Course Criminology* <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780190201371.013.15>
- Laub, J. H. – Sampson, R. J. – Sweeten, G. A. (2017): Assessing Sampson and Laub's life-course theory of crime. In: *Taking stock* (pp. 313–333). Routledge.
- Laurson, B. – Collins, W. A. (2009): "Parent-Child Relationships During Adolescence". In R. Lerner & L. Steinberg (Eds.): *Handbook of Adolescent Psychology*, 3rd Ed. (pp. 3–42) Hoboken, NJ, Wiley & Sons.
- Lee, B. – Gerber, J. – Cochran, J. (2020): Parenting styles and children's delinquency reconsidered: An empirical assessment. *Juvenile and family court journal*, 71(2): 33–59.
- Lee, S. M. – Daniels, M. H. – Kissinger, D. B. (2006): Parenting influences on adolescent adjustment: Parenting styles versus parenting practices. *The Family Journal*, 14: 253–259.
- Loeber, R. – Dishion, T. J. (1983): Early predictors of male delinquency: A review. *Psychological Bulletin*, 94(1): 68–99.
- Loeber, R. – Stouthamer-Loeber, M. (1986): Family factors as correlates and predictors of juvenile conduct problems and delinquency. *Crime and justice*, 7: 29–149.
- Luyckx, K. – Tildesley, E. A. – Soenens, B. – Andrews, J. A. – Hampson, S. E. – Peterson, M. – Duriez, B. (2011): Parenting and trajectories of children's maladaptive behaviors: A 12-year prospective community study. *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology*, 40(3): 468–478. <https://doi.org/10.1080/15374416.2011.563470>
- Macanović, N. (2022): Resilience and juvenile delinquency: role of family. *Journal of Entrepreneurship and Business Resilience*, 5(1): 33–39.
- Maccoby, E. E. (1992): The role of parents in the socialization of children: An historical overview. *Developmental Psychology*, 28(6): 1006–1017. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.28.6.1006>
- Maccoby, E. E. – Martin, J. (1983): Socialization in the context of the family: Parent-child interaction. In P. H. Mussen (Series Ed.) & E. M. Hetherington (Vol. Ed.), *Handbook of Child Psychology: Vol. 4. Socialization, personality, and social development* (pp. 1–101). New York: Wiley

KÖZELKÉP – TANULMÁNYOK

- Mary, J. B. (2016): Role of parents in inculcating values. *JARIIE* http://ijariie.com/AdminUploadPdf/ROLE_OF_PARENTS_IN_INCULCATING_VALUES_c1264.pdf. (Utolsó letöltés: 2025. 07. 01.)
- McCluskey, C. P – Tovar, S. (2003): Family processes and delinquency: The consistency of relationships by ethnicity and gender. *Journal of Ethnicity in Criminal Justice*, 1: 37–61.
- McCuish, E. – Lussier, P. (2023). Twenty years in the making: Revisiting Laub and Sampson's version of life-course criminology. *Journal of Criminal Justice*, 88: 102–117.
- Mullens, A. D. (2004): *The relationship between Juvenile delinquency and family unit structure*. Marshall University.
- Mwangangi, R. K. (2019): The role of family in dealing with juvenile delinquency. *Open Journal of Social Sciences*, 7(3): 52.
- Mwenda, N. (2012): Introduction: Parents' involvement in children's lives in Africa. *Africa Development*, 37(3): 1–18.
- Nisar, M. – Ullah, S. – Ali, M. – Alam, S. (2015): Juvenile delinquency: The Influence of family, peer and economic factors on juvenile delinquents. *Applied Science Reports*, 9(1): 37–48.
- Olivari, M. G. – Tagliabue, S. – Confalonieri, E. (2013): Parenting style and dimensions questionnaire: A review of reliability and validity. *Marriage & Family Review*, 49(6): 465–490. <https://doi.org/10.1080/01494929.2013.770812>
- Onyango, D. A. (2015): *Effects of authoritarian parenting model on learner participation in early childhood education science class Kabondo division, Homabay county, Kenya*. Doctoral dissertation, University of Nairobi.
- Rinaldi, C. M. – Howe, N. (2012): Mothers' and fathers' parenting styles and associations with toddlers' externalizing, internalizing, and adaptive behaviors. *Early Childhood Research Quarterly*, 27(2): 266–273. <https://doi.org/10.1016/j.jecresq.2011.08.001>
- Robert, D. (2002): Living with crime. *The implications of racial/ethnic differences in suburban location state Univ. of NY at Albany, J. social forces*, 74, 20.
- Sampson, R. J. – Laub, J. H. (1993): Crime in the making: Pathways and turning points through life. *Crime & Delinquency*, 39(3): 396–396.
- Samuels, J. E. (2001): An update on the "cycle of violence". *National Institute of Justice: Research in Brief*, 1–8.
- Sarantakos, S. (1997): Cohabitation, marriage and delinquency: The significance family environment. *Australian & New Zealand Journal of Criminology*, 30(2): 187–199.

KÖZELKÉP – TANULMÁNYOK

- Schaffer, M. – Clark, S. – Jeglic, E. L. (2009): The role of empathy and parenting style in the develop ment of antisocial behavior. *Crime and Delinquency*, 55: 586–599.
- Shader, M. (2001): *Risk factors for delinquency: An overview*. Washington, DC: US Department of Justice, Office of Justice Programs, Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention.
- Shields, G. – Clark, R. D. (1995): Family correlates of delinquency: Cohesion and adaptability. *J. Soc. & Soc. Welfare*, 22: 93.
- Simons, L. G. – Conger, R. D. (2007): Linking mother–father differences in parenting to a typology of family parenting styles and adolescent outcomes. *Journal of family issues*, 28(2): 212–241.
- Simourd, L. – Andrews, D. A. (1994): Correlates of delinquency: A look at gender differences. *Forum on Corrections Research*, 6(1): 26–31.
- Smith, A. (2021): *The influence of family dynamics in predicting juvenile delinquency*. Youngstown State University.
- Steinberg, L. – Elmen, J. D. – Mounts, N. S. (1989): Authoritative parenting, psychosocial maturity, and academic success among adolescents. *Child Development*, 60(6): 1424–1436. <https://doi.org/10.2307/1130932>
- Tapia, M. – Alarid, L. F. – Clare, C. (2018): Parenting styles and juvenile delinquency: Exploring gendered relationships. *Juvenile and Family Court Journal*, 69(2): 21–36.
- Thornberry, T. P. (1996): Empirical support for interactional theory. In: J. D. Hawkins (Ed.): *Delinquency and Crime: Current Theories* (pp. 198–235). Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Thornberry, T. P. – Lizotte, A. J. – Krohn, M. D. – Farnworth, M. – Jang, S. J. (1994): Delinquent peers, beliefs, and delinquent behavior: a longitudinal test of interactional theory. *Criminology*, 32(1): 47–83.
- Trinkner, R. – Cohn, E. S. – Rebellon, C. J. – Van Gundy, K. (2011). Don't trust anyone over 30: par ental legitimacy as a mediator between parenting style and changes in delinquent behavior over time. *Journal of Adolescence*, 35(1): 1–14.
- Trinkner, R. – Cohn, E. S. – Rebellon, C. J. – Van Gundy, K. (2012): Don't trust anyone over 30: Parental legitimacy as a mediator between parenting style and changes in delinquent behavior over time. *Journal of adolescence*, 35(1): 119–132.
- UNICEF (2013): *The role of social work in juvenile justice*. <https://www.unicef.org/turkiye/media/3781/file/Report%20on%20the%20Role%20of%20Social%20Work%20in%20Juvenile%20Justice.pdf>
- Waite, L. J. (1995): Does marriage matter?. *Demography*, 32(4): 483–507. <https://doi.org/10.2307/2061670>

KÖZELKÉP – TANULMÁNYOK

- Wardle, L. D. (2004): Children and the Future of Marriage. *Regent UL Rev.*, 17, 279. Children and the Future of Marriage Symposium: Moral Realism and the Renaissance of Traditional Marriage 17 Regent University Law Review 2004–2005
- Wasserman, G. A. (2003): *Risk and protective factors of child delinquency*. US Department of Justice, Office of Justice Programs, Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention.
- Wright, K. N. – Wright, K. E. (1992): Family Life and Delinquency and Crime: A Policy-Makers Guide to the Literature. *Unpublished manuscript. Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention*, Washington, DC.